

לקחה מזוב

התשס"ו

פרשת ויצא

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "מזוב" בראשות הרב יוסף ינן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פנינים לפרשה

"ויצא יעקב באר שבע וילך חרנה" (כח, י)

כבר נתבאר ברש"י בכמה מקומות שכל תיבה שצריכה לי בתחילתה הטיל לה ה' בסופה וכן הכא "חרנה" היינו "לחרון". ובאמת בכל פעם שזוכר כך בתורה טעמא בעי למה באמת לא כתב הכתוב לי בתחילה. וכאן יש לפרש: דאחז"ל שקפצה לו הארץ ליעקב. ובקפיצת הארץ יתכן בבי' אופנים א. שהארץ, באר שבע, קפצה והולכתו לחרון. ב. שקפצה חרן לקראתו. והנה יעויין ברש"י (כח, יז) שקפיצת הדרך שהיתה כאן ליעקב היתה "שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזהו קפיצת הארץ האמורה שבא ביהמ"ק לקראתו", ובאמת זה יותר כבוד לומר שקפצה חרן לקראתו וכמו שאחז"ל שהיו האבנים מריבות זו עם זו עלי יניח צדיק את ראשו, ובפרט שבאר שבע הרי לא רצתה שיצא הצדיק ממנה, אך חרן קפצה שיבוא אליה. וזהו שרמזה התורה "ויצא יעקב מבאר שבע" כיצד? "וילך חרנה" – חרן הלכה ובאה לקראתו. ולכן לא כתוב לחרן שלא היה אז משמעות שחרן באה לקראתו, אבל כשכתוב "חרנה" יש במשמעות שחרן הלכה. (נפש דוד להרגז"ר מליסא)

"ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו..." (כח, יא)

התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק ראשו וכו' מיד עשאו הקב"ה אבן אחת. (רש"י) לכאורה מה הועיל הדבר, הרי ראשו של יעקב היה מונח רק על קצתה של האבן, ושוב יש מקום לריב בין חלקי האבן? אלא – כשיש אחדות, אין קנאה ואין קטטה. (האדמו"ר ר' אברהם מרדכי מגור)

"וישכב במקום ההוא" (כח, יא)

לשון מיעוט באותו מקום שכב אבל י"ד שנה ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה (רש"י) אלא ודאי נטמן בבית עבר בהליכתו לבית לבן, ללמוד תורה ממנו. (רש"י) אותן י"ד שנים משאירות תמיהה מצד שני חששות א) הרי אמו חששה מנקמת אחיו, ואם הוא נשאר כאן תשאר בלא מנוחה כל זמן שלא יברח מכאן. ב) הרי אביו שלח אותו לשאת אשה ולהקים את בית ישראל שאי אפשר ע"י אחר ומדוע הוא מתמהמה.

וצריך לומר שאותן י"ד שנים כיון שמלאו בלימוד תורה ברציפות, ללא הרף, וללא שכיבה הן מופקעות מכל חששות, בכזה בית מנוול זה (הוא עשו הוא היצר הרע) משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ.

ולא זו בלבד אלא שכוחם גדול להיות הכנה ליעקב אע"ה בצאתו לדרך תחתים כדי שיזכה להעמיד י"ב שבטים בלי כשלוך בחטא ועוון אצל לבן הרמאי, ואדרבא גם מצד ציווי אביו ראוי לו להתבונן לאותה מצוה ע"י הכנה של לימוד תורה ברציפות. למה הדבר דומה לאבא שמצוה לבנו לצאת מיד לדרך פשיטא שכונתו אחר שיארוז ויצרור את חפציו יצא מיד, אבל לא שיצא לדרך מיד בלי הכנת צידה לאותה דרך. (מאמר מרדכי)

"וישכב במקום ההוא... והנה ה' נצב עליו" (כח, יא-יג)

אמר רבי יעקב-יוסף מפולנאה, בעל ה"תולדות": כיון ששכב על הארץ, בשפלות, מיד שרתה עליו השכינה.

"והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים" (כח, יב)

מאחר שהמלאכים דירתם בעליונים אם-כן קודם היו צריכים לרדת ורק אחר-כך לעלות, ומדוע כאן הם "עולים ויורדים בו"? רש"י פירש שמלאכי ארץ ישראל שליווהו עד כאן עלו לשמים, ומלאכי חוצה לארץ ירדו. אמנם הג"ר חיים ברלין ביאר כי גם אם באותם מלאכים מדבר הכתוב לא קשה התמיהה. משל למה הדבר דומה. לצד מזרח של בית-הכנסת, אשר אך משום היותו משכן לארון הקודש נחשב למדור העליון, אשר הבאים בו המה בחינת 'עולים'. אבל אם נעביר את הארון לצד מערב שוב יעלה צד זה בחשיבותו, ויושביו הם שיחשבו ירדי מעלה'. לפיכך, כיון שנאמר כאן "והנה ה' ניצב עליו", אם-כן באותו זמן עלתה הארץ בחשיבותה להחשב צד של מעלה, וממילא המלאכים שבאו ממקום מושבם בשמים חשוב הוא אצלם שיעלו לכאן, ואלו שעלו לשמים נחשב זה כאילו ירדו לשם.

(מפי רבי חיים ברלין-הר צבי)

"והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אל'

אברהם אביך ואל' יצחק...." (כח, יג) אף שלא מצאנו במקרא שיחד ה' את שמו על הצדיקים בחייהם, שנאמר: הן בקדושו לא יאמין, כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכהו עיניו, וכלוא בבית, והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו. (רש"י) מכאן יש ללמוד מה רבה סכנת ראיית העין, וההתערבות עם בני אדם. אף יצחק אבינו, עולה תמימה, כל זמן שלא היה כלוא בבית, אין הקב"ה מאמין בו, ויש חשש שיכשל בחטא. – מספרים על הגר"א שהוצרך פעם לצאת מחוץ לביתו, וחזר על פרק שני במסילת ישרים (מדת הזהירות) שלוש עשרה פעמים, ואחר כך יצא לשוק. (אור יהל)

"והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" (כח, יד)

פירש בעל "חידושי הרי"מ" מגור: ברכו שיהיו זרעו ענוים ושפלי רוח, כדרך שאנו מתפללים "ונפשי כעפר לכל תהיה..."

פסוק

דרש רבי אהרן לוי, מריישא:

מצינו שנמשלו ישראל לכוכבים לחול ולעפר. הכוכבים – כל כוכב נבדל לעצמו ואין לו שום התחברות אל חברו; החול, גרגריו צבורים ונערמים גרגיר ליד חברו – אבל אינם דבוקים זה לזה; ורק העפר לבדו ניחן בתכונה סגולית להידבק אהדי ולהיות גוש אחד.

וברכת ה' ליעקב היתה, שאם יהיו בניו באחדות גמורה, דבוקים זה בזה כטבעו של עפר – יפרצו ימה, קדמה, צפונה ונגבה..

"אין זה כי אם בית אלקים" (כח, יז)

"כי מטא לחרן אמר, אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו. יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל, וקפצה לו הארץ." (רש"י).

שתי הנהגות של נסים יש להקב"ה עם עם ישראל. האחת של דחיית הטבע, כקריעת ים-סוף ויבוש הירדן, והשניה הנהגה של למעלה מן הטבע, היינו שכל ההגבלות הגשמיות מתבטלות, ואין צורך בדחיית הטבע. כך פועלים הניסים הבאים על-ידי הזכרת שמות, כך גם חי משה רבינו על הר סיני ארבעים יום, לחם לא אכל ומים לא שתה, על-ידי שכל מגבלות החומר אשר הגוף מוגבל בהם בטלו אצלו, ברוב דבקותו השמימית.

קפיצת הדרך אף היא פועלת באופן זה, שכל ההגבלות של מרחק ומקום בטלות כלפי הרחוקות. לפיכך כיון שחש יעקב שלשם דבקו צריך הוא להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, מיד קפצה לו הדרך. כלומר, שמאחר שבטלו ההגבלות מפני דבקו וממילא הוא נמצא במקום שהיה צריך להמצא – בלא שנראה אותו הולך או טס בחטף. (רבי אליהו אליעזר דסלר)

"ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה... ויאמרו לא נוכל"

(כט, ז-ח) וברש"י, לפי שראה אותם רובצים עם הצאן סבר שסיימו את מלאכתם. לכך העיר להם, אם שכירי יום אתם, "הן עוד היום גדולי" ועדיין לא מלאתם חובתכם, ואם הבהמות שלכם, אע"פ כן "לא עת האסף המקנה". דבר זה פלא הוא, כיצד בא אורח לעיר, איש זר שלא הכיר מעולם, "וישפט שפוט". הלה מוכיחם על פניהם ומתריע על מעשיהם, והם עוד מקבלים דבריו בהבנה, ובמקום לגעור בו ולסלקו הם מתנצלים בפניו "לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן?". אלא מצינו לעיל כי ראשית דבריו אליהם היו "ויאמר להם יעקב, אחי, מאין אתם" – מלות של אחוה ורעות. וכיון שתיכף ומיד גילו בו אהבת הבריות וחמימות כלפי הזולת, הבינו כי הוא אוהבם בלב ונפש, לכך קבלו את דבריו. כי אכן תוכחה מלב אוהב מתבלת מיד. (בשם הרב מפוניבז' – מפי הגרמ"ח סלמון)

"ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וגו'"

(כט, י) יחד לב וגל אבן מפי באר מים, בצדקו חון השרת מים (מתפילת גשם) בשעה שאנו מתפללים על גשם, ומצפים לרחמי שמים, מזכירים אנו את זכותו של יעקב שעשה לפני אלפי שנים, חסד קטן, שגלל את האבן מעל פי הבאר, שלגביו היה זה לפי חז"ל: כאדם המעביר את הפקק מעל פי הצלוחית – אלא שהיה כאן "יחד לב", בתמצית לבו רצה לעשות טובה לזולת בלא להתבלט ולהתפאר, אלא לעשות חסד. אמנם חסד קטן, אבל בכל ליבו. נמצאנו למדים שאפילו חסד קטן שאדם עושה אינו הולך לאיבוד, ויכול לגרום שבזכותו תתקבלנה תפילותיו. (הסבא מסלבודקה)

"ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא"

(כט, יב) אם לרמאות הוא בא – אחיו אני ברמאות. (רש"י) סיפר המוכיח רבי יצחק מדרוהוביץ', תלמיד הבעש"ט: כל אימת שרציתי לנסוע מביתי ולהחזיר יהודים בתשובה, מיד הופיע אצלי היצר-הרע וטען: נסיעה זו לשם מה? הרי יש כאן ביטול-תורה וביטול-תפילה ובזיון תלמיד-חכם, אנשים לא יכבדו כראוי ונמצא שניכם מפסידים. מוטב תישאר בבית. ועוד בטרם כילה דבריו והוא ממלא את כל גופי בעצלות ועייפות נוראה... מה עשיתי? אמרתי לו: שמע, אסע כדי לאסוף כסף, להרויח ממון...

מיד נעלם הוא וטענותיו גם יחד. העייפות ממני והלאה. רענן וזריז הריני יוצא לדרכי, בא למחוז חפצי, משיר מעלי את הקליפות החיצוניות ועושה את שלי... אחיו אני ברמאות...

"וייהי כשמע לבן וכו' ויחבק וינשק לו ויביאהו אל ביתו וגו'"

(כט, יג) אמר: שמא מרגליות הביא, והם בפיו. (רש"י) ויש סעד לדברי חז"ל אלו, מספור התורה בסוף הפרשה. כשיעקב נפרד מלבן נאמר: "וינשק לבניו ולבנותיו". אבל לא ליעקב. כי בבואו חשב שמרגליות בפיו, אבל עכשיו שידע שאין בזה ממש לא נשקו. (חפץ חיים)

"ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה..."

(כט, יד) "עצמי, ובשרי" לפי מה שנאמר בגמ' (נדה, ל"א) שלושה שותפין באדם וכו' גידין ועצמות מהאב, בשר ודם מהאם. והנה לבן היה קרוב ליעקב הן מהאב והן מהאם – אברהם נחור ואחים היו, יעקב נכדו של אברהם ולבן נכדו של נחור, ורבקה אם יעקב היתה אחותו של לבן, לכן אמר לבן, ליעקב: "אך עצמי ובשרי אתה" – קרוב אתה אלי משני הצדדים. (הגר"א)

"וייהי בבקר והנה היא לאה"

(כט, טו) אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה, אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים – מגילה יג: רש"י. עיין בס' "מדבר קדמות", שהביא משם מר זקנו הרב "חסד לאברהם", דהסימנן היו, דהיא תתעורר ותגע בבוהן רגלו הימנית, ובוהן ידו הימנית, ותנוך אזנו הימנית, ותכוין לדחות משם ג' שרים מהסט"א עכ"ד.

והרב "אהלי יהודה" אמאדו ז"ל, הביא מרבינו האר"י ז"ל, דהאותות שמסר יעקב לרחל הם, נדה חלה, הדלקת הנר, ולימדה דהשנים חייבות במצוות אלו. עוד שמעתי, שלימדה לקרוא ק"ש, ורחל מסרה אותם לאחותה, ולימדה אותם לה, כדי שלא תבטיש, ע"כ מ"כ, יעו"ש. (ובחרת בחיים)

"וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה"

(כט, טז) ראה שנואין מעשי עשו בעיניה. (גמרא) חז"ל אומרים, שלכן היו האמהות עקרות מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. לפיכך – מסביר רבי לוי יצחק מברדיצ'וב – פקד ה' את לאה בבנים מיד, ראשונה, מכיון שהיא בין כה וכה התפללה אליו כל הימים, שלא תעלה בגורלו של עשו, כדיבת הבריות, וממילא לא היה צורך למנוע ממנה פרי בטן בגלל שהקב"ה מתאוה לתפילתה, אחרי שהיא התפללה גם בלי אמצעי זה... וזה שדרשו: "וירא ה' כי שנואה לאה, ששנואין מעשי עשו בעיניה". וכי היכן ראה ששנואין? ומה קשר בין שני הדברים? אלא מתוך שהתפללה על כך, והיו עיניה רכות מרוב בכי, נמצא שכבר נתמלא בה רצונו שהקב"ה מתאוה לו – הצדקת התפללה... (טובך יביעו)

"על כן קראה שמו יהודה וגו'" (כט, לה) וכל אחד מישראל נקרא יהודי על שמו כי שמו הוא ע"ש שבח והודיה, כמ"ש "הפעם אודה את ה'". שכל יהודי צריך לדעת, שכל מה שהוא לוקח, הרי זה יותר ממה שמגיע לו... "יהודה" פירש"י ז"ל – נטלתי יותר מחלקי, היינו, זהו יותר מחלקו המגיע לו. (חידושי הר"ם)

"ואבנה גם אנכי ממנה"

(ל, ג) בספר "באר מים חיים", כתב בשם האר"י ז"ל, שרחל היתה עקרה, לפי שלא היה לה אות ה"א בשמה. שכל האמהות, היה להן ה"א, והוא סוד הזרע, וסימנך "ה"א לכם זרע" (לקמן מ"ז, כ"ג) ואך שנתקנה ע"י בלהה שיש להם ה"א יתירה בשמה ולקחה היא אחת, ואמרה רחל, "ואבנה גם אני ממנה". (פרדס יוסף פירוש הטור עה"ת)

"נפתולי אלקים"

(ל, ה) מלשון "צמיד פתיל", שהוא מעין כסוי וחוטם. ר"ל הענינים שביני ובין אחותי, מדוע ילדה היא ולא אנכי, יש בזה "נפתולי אלקים", היינו סודות אלקים ודברים נעלמים מכוסים מעין בשר אשר במ נפתלי, ונתכסה עניני, כי מי יעמוד בסוד ה'. "גם יכולתי", ואסבול אותם בשמחה, כי צדיק ה' וישר משפטיו. (מלבים)

"ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה"

(ל, ו) פירוש רבותינו, שדנה לאה דין בעצמה, אם זה זכר, לא תהא רחל אחותי כאחת השפחות, והתפללה עליו ונהפך לנקבה - רש"י. ואמרו בתרגום יונתן, כי רחל היתה מעוברת מדינה ולא מיוסף, "ושמיע מן קדם ה' צלחתה דלאה ואיתחלפו עובריא במעיהון והוה יליב יוסף במעחא דרחל ודינה במעחא דלאה". (פני דוד)

"ותאמר רחל נפתולי אלקים נפתלי עם אחותי גם יכולתי ותקרא שמו נפתלי"

(ל, ז) "נפתולי אלקים נפתלי, לשון עיקש ונפתול. התעקשתי והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום. גם יכולתי, הסכים על ידי". (רש"י) ראה עד כמה חשובה היא הנחישות והעקשנות. אלו מאמצים אדירים השקיעה רחל על מנת לזכות בפרי בטן, כמעט לא הותירה תחבולה שלא עשתה. וכיצד הצליחה, על-ידי שהתעקשה והפצירה פעמים הרבה לפני הקב"ה, עד שהסכים על ידה. גם משה רבינו כשנגזרה עליו הגזירה שלא להכנס לארץ, לא נרתע ולא נמנע מלהתפלל תפילות כמנין "ואתחנן". מהיכן לוקחים כל כך הרבה עקשנות כדי להתמיד בתפילות לפני הקב"ה עד כדי כך. אלא שכך ראוי הוא לאדם שלא יהא מפריז בעדינות כלפי עצמו, רק ירבה לדרוש מעצמו בתקיפות ובעקשנות. וכי איך צמחו כל גדולי ישראל כמרו החפץ חיים ואחרים. יתכן ויש הסבורים כי הם צמחו לכך מבריאתם, ולא היא. רק בזכות העקשנות וההתמדה הגדולה, ללא לאות וללא הרף, הגיעו לרום מדרגתם. (מפי רבי יוסף ליב ננדיק – קונטרס משיחותיו)

ויוזכר אלקים את רחל וגו' ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי"

(ל, כב-כג)
רש"י: "כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו מי שבר כלי זה בנד, מי אכל תאנים אלו בנד". והדברים מפליאים היתכן שתרגיש רחל הרגשה זו כלפי יעקב שעבד בשבילה י"ד שנה שיקפיד עליה עבור דברים של מה בכך; ועוד, לאחר תקופה גדולה של עקרות, ביום גדול זה של שמחה עם הולדת בנה הראשון, אין דרך לבטא רגשות יותר נשגבים אלא להתפסס לפרט קטן לכאורה שיהיה לה במי לתלות סרחונה; ואמנם כן! ידעו האבות והאמהות הקדושים גודל מעלת השלום. ועיי' הלידה הוסרה אפשרות קפיאת כל שהיא בין יעקב לבינה, ואע"פ שלא תהיה זאת מההקפדות המוכרות לנו אלא קפיאת דקה מן הדקה שאין מכיר בה אלא הקב"ה, מ"מ אף בה יש כדי לגרום פגם כל שהוא באחדותם, ועכשיו בלידת יוסף הוסר אף חשש קטן זה, ושמחה גדולה היא בהשגת שלמות תפארת השלום. (הגר"ח שמואלביץ)

ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים"

(ל, מג)
"מוכר צאנו בדמים יקרים ולוקח לו כל אלה". (רש"י).
מאי נפקא מינה לי אם מכר ביוקר או בזול, שהדגיש רש"י "מוכר צאנו בדמים יקרים"? מבואר בגמרא (עבודה זרה טו, א) שמן הראוי לחשוש במסירת בהמה לעכו"ם מפני שחושדים על הרביעה, משא"כ במכירה לעכו"ם, שכיון שקנאה בדמים חס הגוי על בהמתו ונמנע מלהרביעה, שמא תיעקר. לפיכך כשכתב רש"י דבר מכירת צאן יעקב לשם קניית העבדים והגמלים, הזכיר "בדמים יקרים", ללמדך שביקש יעקב להיות בטוח מחשש רביעה.
(בשם רבי איצ'לה מוולוז'ין)

ווישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה"

(לא, א)
משל לבעל מלאכה שהסתיר מעיני פועלו כמה מסודות מלאכתו, מחשש שיתמחה במקצועו ויטול פרנסתו. אולם ברבות הימים צלחה דרכו של הפועל, הוא גילה את הסודות והיה לאומן בעל שם. כיון שכך התאוננו בניו של בעל הבית לאמר, נטל זה הפועל את אשר לאבינו, "ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה".
כך אמרו בני לבן, לקח יעקב את הרמאות מאבינו, היא סוד מלאכתו, וממנה עשה את כל החיל הזה, והעשיר. (רבי איצ'לה מוולוז'ין)

"עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה... ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם"

(לב, א)
יעקב סבר כי אחד מעבדיו גנב התרפים, לפיכך פסק "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה", שכן הוא הדין שבן נח נהרג אף על הגזל. אחר סיים הכתוב "ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם" - ודינה כישראל, שאינו נהרג על הגזל. (בשם רבי חיים מבריסק)

ויוחר ליעקב וירב בלבן... מה פשעי ומה חטאתי"

(לא, לו)

בשלושה דברים אדם ניכר: בכוסו, בכיסו בכעסו. (מס' דרך ארץ)

אומרים גדולי המוסר:
בכעסו כליד: צא ולמד מיעקב אבינו. שאילו לבן הארמי, גם בשעת חדוה ואהבה, גם בשעה שהוא מדבר על שירים ותוף וכל תשוקתו "לנשק לבני ולבנותי", גם אז יודע הוא להוסיף דרך אגב כי "יש לאל ידי לעשות עמכם רע", זהו החרוז האחרון של שיר השתפכותו הנפשית באהבה לצאצאיו... ואילו יעקב, גם כשניצת חרון-אפו, גם כשפרץ בריב, לא השמיע איומים ולא קללות וגידופים, אלא: "מה פשעי ומה חטאתי"... כזה טיבו של יעקב, ככה הוא כועס...

"ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל"

(לא, מו)
"לאחיו" פירש רש"י, היינו בניו, שבאו אליו כאחים לעת צרה.
מכאן למדים אנו יסוד נכבד בחינוך הבנים והתלמידים. לא די שיהיו האב והמורה מורים ומודיעים כל הנצרך להם לעשות, רק שיראו כיצד לשלב את חניכיהם בעשיה עצמה. והטעם, לבל ירגישו עצמם תמיד רק בבחינת מקבלי השפעה גרידא, אלא גם כנוטלי חלק והשתתפות בביצוע הרעיונות בפועל. זה הטעם מדוע נקראים התלמידים בנים. על דרך דרשת חז"ל "אל תקרי בניך אלא בוניך" - שאף הם יש להם להיות בונים ושותפים לעשיה עצמה.
(רב אליהו מאיר בלוד)

הליכות והלכות

הלכות תלמוד תורה

בשולחן ערוך יור"ד סימן רמ"ו כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר: והגית בו יומם ולילה (יהושע א, ח). ומי שאי אפשר לו לתלמוד, מפני שאינו יודע כלל לתלמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים. הגה: ותחשב לו כאילו לומד בעצמו (טור).

בשולחן ערוך אור"ח סימן קנ"ה לאחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע לו עת לתלמוד. וצריך שיהיה אותו העת קבוע שלא יעבירו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה.

והוסיף המשנה ברורה את דברי הגמרא במסכת שבת דף לא, שמכניסים אדם לדין שואלים אותו האם קבעת עיתים לתורה ואמרו חז"ל אמר ר' יהושע אמר ר' נחמן כל מי שבא לבית הכנסת ושומע דברי תורה זוכה לישוב בן החכמים לעתיד לבוא שנאמר אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין (דברים רבה פרשת כי תבוא) עד אימתו חייב לתלמוד, עד יום מותו, שנאמר: פן יסורו מלבבך כל ימי חיך (דברים ד, ט) וכל זמן שלא יעסוק בתורה, הוא שוכח.

ואמרו חז"ל כל המבטל תורה מעושר סופו לבטלה מעוני. וכל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר.

נושא הלימוד

כתב המשנה ברורה חייב אדם לתלמוד בכל יום תורה שבכתב שהוא תנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים ובעלי בתים שאינם לומדים רק ג'

או ד' שעות ביום לא ילמדו בגמרא לחוד דבה אינו יוצא אלא צריך שילמוד דוקא גם ספרי פוסקים כל אחד כפי השגתו (שו"ע יו"ד ושי"ך ש:)

והוסיף המשנה ברורה - כשלומד רק מעט נכון שעיקר למודו יהיה בהלכות שידע איך להתנהג למעשה וכנ"ל ואמרו חז"ל על הפסוק אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מכל בתי כנסיות וכו', וגם אמרו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב ואם אינו מבין בהלכות ילמוד כל מה שיודע.

דרך הלימוד

אין שואלין את הרב כשיכנס לבית המדרש מיד, עד שתתישב דעתו עליו. ואין התלמיד שואל כשיכנס, עד שיתיישב וינח.

ואין שואלים שנים כאחד. ואין שואלים את הרב מענין אחר, אלא מאותו ענין שהם עוסקים בו, כדי שלא יתבייש. ויש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה לפניהם, כדי לחדדם וכדי שידע אם הם זוכרים מה שלומדים. ואין צריך לומר שיש לו רשות לשאול אותם בענין אחר שאין עוסקים בו, כדי לזרום.

ולא יהא התלמיד בוש מחבירו שלמד בפעם ראשונה או שניה והוא לא למד אפילו אחר כמה פעמים, שאם נתבייש מדבר זה נמצא כנס ויוצא לבית המדרש והוא לא למד כלום, ועל כן אמרו: לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד. במה דברים אמורים, שלא הבינו התלמידים הדבר מפני עומקו, או מפני דעתן שהיא קצרה, אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלים בדברי תורה ומתפרים. עליהם, ולפיכך לא הבינו, חייב לכעוס עליהם ולהכלימם בדברים כדי לחדדן, ועל זה אמרו: זרוק מרה בתלמידים. לפיכך אין ראוי לרב לנהוג קלות ראש בפני התלמידים; ולא לשחוק בפניהם; ולא לאכול ולשתות עמם, כדי שתהא אימתו מוטלת עליהם וילמדו ממנו מהרה.

חשיבות לימוד התורה

ת"ת שקול כנגד כל המצוות. היה לפני עשיית מצוה ות"ת, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק לתלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו.

תחלת דינו של אדם על ת"ת, ואחר כך על שאר מעשיו.

לעולם יעסוק אדם בתורה, אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ברית כרותה שכל הלומד בבית הכנסת לא במהרה הוא משכח, וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים, שנאמר: ואת צנועים חכמה (משלי יא, ב) וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, מתקיים בידו. אבל הקורא בלחש, במהרה הוא שוכח.

כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, או שקרא ושנה ופירש להבלי העולם והניח תלמודו וזנחו, הרי זה בכלל כי דבר ה' בזה (במדבר טו, לא) (ואסור לדבר בשיחת חולין).

שבת שלום

ולמוד מהנה!!!

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	 1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	 שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9106

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

הכובסת נעלמה מן האופק

רבתינו עוררנו תמיד שלא להישאר חייבים ולו אגורה אחת לאף אדם בסה"ק נכתב שהאדם עלול להצטער על דבר זה, לאחר 120 שנותיו. לכשיבוא ... דין של מעלה, וימצא שגם לאחר שיכפר על עוונותיו, יהיו שערי גן עדן נעולים בפניו, רח"ל, בשל חוב קטן של כמה אגורות שלא ניזהר להחזיר בחייו.

בהקשר זה סיפר לנו הרב אשר זאב לוריא, מנהל ת"ת יאהל תורה ברמת אלחנן, סיפור מופלא עד מאוד. אחד ממקורותיו של סיפור זה היא הרבנית זלזניק ע"ה, דודתו של הרב לוריא, ואשת חבר של הגאון הגדול רבי אי"י זלזניק שליט"א.

בבית בו התגוררו בשכונת 'כרם' הירושלמית, מספר הרב לוריא היו 3 משפחות, זלזניק, בלאס והמשפחה שלנו. בירושלים של הימים ההם, כאשר נערמה כביסה רבה בבית, היו מזמינים לפעמים עוזרת שתכבס את הבגדים. את הבגדים היו מניחים בחוץ, בתוך קערה, והעוזרת היתה מבצעת את עבודתה בשעריה של חצר הבית בדרך כלל היו נשים ערביות שביצעו את המלאכה, אבל במקרה שלנו היה מדובר בעוזרת יהודייה.

למשפחת בלאס היתה עוזרת יהודייה קבועה. ויהי היום, והכביסה נערמה בבית באופן מיוחד, והיו זקוקים במאוד לעוזרת. אך זו בוששה מבוא המתינה והמתינה, אך מחוץ לביתה והמתינה והמתינה, אך הכובסת הקבועה לא נראתה באופק.

לפתע עוברת במקום אשה לא-מוכרת, ושואלת האם צריכים עוזרת למלאכת הכביסה.. קפצה הגבי בלאס על המציאה והשיבה בחיוב, והאשה החלה לעבוד, במרץ רב. לאחר כמה שעות עבודה, שאלה בעלת

הילולא דרדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יב כסלו	יא כסלו	י כסלו	ט כסלו	ח כסלו	ז כסלו	ו כסלו
רבי אברהם דב בער מאוריץ מח"ס בת עין רבי שלמה לוריא המהרש"ל		רבי איסר זלמן מלצר מח"ס אבן האזל ר"י עין חיים	רבי נתן סאלם מחו"ד ישיבת פורת יוסף י"ם	רבי יצחק נבון בן הרב קרית מלך	רבי וחקאל משה הלוי ראב"ד בבבל	

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עשיתי באמצעות עבודת הכביסה שעשיתי למענך ולא לקחתי עליה תשלום. הרבנית זלזניק ע"ה שסיפרה את הסיפור, אומר הרב לוריא, הדגישה שלא היה מדובר בחוב כספי אלא בלימון שלקחה הכובסת משכנתה.
 וכל מילה מיותרת (עלינו לשבח עמ' שע, שעה)

הבית את הכובסת אם היא רוצה לטעום משהו, אבל זו השיבה לה שהיא בצום. ולא תוכל לאכול.

מגש עם מאכלים טעמים

העבודה נמשכה עד סוף היום, ובצאת הכוכבים ניכנסה הגב' בלאס לביתה כדי להכין מגש עם מאכלים טעמים לעוזרת, שצמא כל היום. היא יצאה והמגש על ידיה והכובסת לא נראתה כבר בחצר הבית. בעלת הבית ניבהלה מאוד, כיוון שחששה לבריאותה של האשה שלא אכלה כל היום, ולבד מכך - היא גם לא שילמה לה על עבודתה המסורה.

בני הבית נירתמו אף הם לחיפושם בכל רחבי השכונה הירושלמית אך לא מצאו את האשה.

עצובה ונכאת-רוח עלתה, בשעת לילה מאוחרת, הגב' בלאס על יצועה, ונירדמה. ויהי בחלומה, והנה היא רואה את האשה שסייעה לה בכיבוס הבגדים... היא ניבהלה מאוד בחלומה, ושאלה את הכובסת מדוע נעלמה ולא לקחה את התשלום המגיע לה.

השיבה לה הכובסת: "אני כבר לא בעולם הזה... ניפטרתי מן העולם לפני זמן-מה, והייתי אחת משכנותיך, ובשל מעשי הטובים ביקשו להכניסני לגן עדן אך בבואי לשם מצאתי את הדלת נעולה, בשל... לימון שלקחתי ממך פעם, ולא החזרתי.

כל תחנוני אל שומר הפתח שייתן לי להיכנס, לא עזרו, עד שבאו כמה מליצי יושר ואמרו בשל צדקותי יאפשרו לי לרדת לעוה"ז רק כדי להשיב לך את התמורה, ואת זאת

העלון לעילוי נשמת
 הצדקנית הרבנית היקרה
רחל בת שרה יגן ע"ה
 ת.נ.צ.ב.ה